ಎಚ್. ಎಸ್. ಗೋಪಾಲರಾವ್

ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯರು

ಕೆಲವು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಇದು ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯ ಶಾಸನವಲ್ಲ. ಇದರ ಪ್ರಕಟಣೆಯಿಂದ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ, ಯಾವ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೆರವು ದೊರೆಯಬಹುದು ? ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಷಯವೇನಿದೆ ?'—ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಸಂದೇಹಗಳು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಶಾಸನಗಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ಬಹಳ ಭಾಗ ಶಿಥಿಲವಾಗಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ೧. ಶಾಸನಗಳ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ೨. ಶಾಸನಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂದು ಎರಡು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸನಗಳ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ—ಅಂದರೆ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಅಗಾಧವಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆಗಳು, ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಹಾರ ದೊರೆತಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದೆ ಉಳಿದಿವೆ.

ಶಾಸನಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕೇವಲ ರಾಜವಂಶಗಳ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಸಂದರ್ಭ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದರೂ ರಾಜವಂಶಗಳ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪು ದೊರೆತಿದೆ, ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಪಡೆದಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಇತಿಹಾಸಗಳು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಸಮಗ್ರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈಎಲ್ಲಾ ನಿಟ್ಟಿನ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಎಂತಹ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅವು ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ನಿಬಂಧದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ 'ಒಂದು ನಾಡು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜ ಅಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಜನ. ಹೀಗೆ ಬದುಕಿದ ಜನದ ಒಂದು ಗಣನೀಯವಾದ ಭಾಗ ಆ ನಾಡನ್ನಾಳಿದ ರಾಜ ಸಮೂಹ. ಒಂದು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಆ ಜನತೆಯ ಇತಿಹಾಸ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.[1]

ಹೊಯ್ಸಳ ಅರಸನಾದ ಮೂರನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಅವನ ಸಾಮಂತರಾದ ಕುಕ್ಕಲನಾಡ ಮಯಿಲೆಯ ನಾಯಕ, ಚೆಂನೆಯ ನಾಯಕ ಕಿತ್ತನೆಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕುಟುಂಬದವರಾಗಿದ್ದ ಹೊನ್ನಗವುಡ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಕ್ಕಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಆಗಬೇಕು.[2]

1. ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ : ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪು. ೧
2. ಎ.ಕ., IX, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೧೦, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೯೨

ಇಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.

'ಉಳ್ಳವರು' ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡುವುದು ಹಿರಿಮೆಯ ಮಾತಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣವೇ ಇದ್ದರೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಮಾಂಡಲಿಕರು, ಪ್ರಧಾನಿಗಳು, ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಜನಬಲವೂ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯದ ಅನ್ನವನ್ನುಣ್ಣದ ವೀರವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಮ್ಮಣ[3], ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕೆಡವಿಸಿ, ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿದ ಲಿಂಗಶಿವಜೀಯ,[4] ಅವನಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ಆಳಿ ಐವತ್ತು ದೇಗುಲಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಎರಡು ಹಿರಿಯ ಕೆರೆಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ತ್ರಿಭುವನಕರ್ತಾರದೇವ,[5] ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ದೀಪಮಾಲೆಯ ಕಂಬವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ರಂಗಾಪುರದ ಪರದೇಶಪ್ಪ,[6] ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಪೂಜಾರಿ ಸಿಂಗಣ,[7] ಆ ದೇವರಿಗೆ ಹಿರವೂರು ಬಾಡವನ್ನು ಧರ್ಮವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಮಾಲಗಾಜಿ ಕೊತ್ತಳಿ ತಳೆವರು, ಯಜಮಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಸದಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಸಿದ ಬಾಣಸಿ ಜಕ್ಕಯ್ಯ[8] ಇವರುಗಳು ಯಾವ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ವದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯರೇ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೊಡರುಗಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಪರದೇಸಿತನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ತಿರಿದು ತಂದು ತನ್ನ ತಂದೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಗುಡಿಗೆ 'ಕಟು ಪಂಜರವ' ಮಾಡಿಸಿದ ಕಂಗಾಳದೇವನೂ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.[9]

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೦ ರಿಂದ ೧೧೭೭ರ ವರೆಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಬರುವ ಸತ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಗ ನೀಲಕಂಠದೇವರು ಮಳೂರಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಶ್ರೀ ಮಟಿವೂರಾನ ರಾಜೇಂದ್ರಸಿಂಹ ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲ' ದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠದೇವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದ ವಿಷಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಮೇಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಕೆರೆಯ ದುರಸ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಲಕಂಠದೇವರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[10] ಅಪ್ರಮೇಯಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯದಿಂದ ಯಾರೋ ಕಳ್ಳರು, ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ದೇವರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಒಯ್ಯಲಾಗಿ, ನೀಲಕಂಠದೇವರು ಅದೇ ರೀತಿಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದ ಖರ್ಚನ್ನು ಮಹಾಜನರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ನೀಲಕಂಠದೇವರು ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದನು.

ದೇವಾಲಯದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕದಿಯುವ ಮಾತಿರಲಿ. ದೇವಾಲಯವನ್ನೇ ಒತ್ತೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಗೊರೂರಿನ ವಾಸುದೇವರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ನಂಬಿಯಾರರು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಪೆಣ್ನಕ್ಕ ಎಂಬುವವಳು ಹೊನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿಸಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ 'ನಂಬಿಯರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳನೊತ್ತೆಯಿಟ್ಟನಾದಡೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿ, ಸಮಯದ್ರೋಹಿ, ಹದಿನೆಂಟು

---

3 ಅದೇ, XI, ಹೊಳಲ್ಕೆರೆ ೬೮, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೬

4 ಅದೇ, ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ೨೭, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೨

5 ಅದೇ, X, ಮುಳಬಾಗಿಲು ೬೫, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೩೧

6 ಕನ್ನಡಪ್ರಭ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ –ವಾಙ್ಮಯ ವಿಹಾರ

7 ಎ.ಕ., VII, ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೩೫, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೭೮

8 ಅದೇ, V, ಅರಕಲಗೂಡು ೯೭, ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೧೯೫

9 ಅದೇ, VII, ಚನ್ನಗಿರಿ ೧೭, ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೧೨೦

10 ಅದೇ, IX, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ೮೯, ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೧೭೬

ಸಮಯಕೂ ಹೊಱಗು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪೊತ್ತೆ ಹಿಡಿದ ವರೂ ರಾಜದ್ರೋಹಿ ಸಮಯದ್ರೋಹಿಗಳು ಹದಿನೆಂಟು ಸಮಯಕೂ ಹೊಱಗು ಆ ನಂಬಿಯರು ದೇವರ ಶ್ರೀ ಕಾರ್ಯ್ಯವನೂ ನಡಸಿ...'[11] ಎಂಬ ನಿಬಂಧನೆ ಹಾಕು ತ್ತಾಳೆ. ನಂಬಿಯರು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟಿ ದ್ದೇಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಕ್ಕ ಮಾನ್ಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಹಾಜನಗಳಿಗೂ ಸ್ಥಾನಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ನಡೆದ ಭೂವಿವಾದದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಣಕಟ್ಟೆಯ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೧೫ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಕಳಿಕಟ್ಟೆಯ ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಂಗ ಗಳು' ಮತ್ತು 'ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾನಾಚಾರ್ಯ ದೇವರಾಶಿ ಗುರುಗಳ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳು' ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏಕಮತ್ಯದಿಂದ ಕಮಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂದುಂಟೆಂದು ವಿವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ 'ಆ ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಜೆಗಳೂಂ ಆ ಪೊಸ್ನಚ್ಚ ಸೆಟ್ಟಿಯರೂಂ ಆ ಗವು ಡುಗಳೂಂ ಚಮಗಾಪೆಯವರೂಂ ನೆರೆದು ಆ ಸ್ಥಳವ ನೋಡಿ ಅನಾದಿ ತೊಡಗಿ ದೇವದಾನವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನೋಡಿ ಯಿದನು ನೀವು ವಿವಾದಿಸುಹ ಮರಿಯಾದೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಸೆಟ್ಟಿಯರೂಂ ಆ ಗವುಡುಗಳೂಂ ಆ ಪೂರ ಪ್ರಜೆಗಳೂಂ ಆ ಚಮಗಾಪೆಯವರೂಂ ಆ ಸ್ಥಾನಿಕರಿಗೆ ಹೇಳ(ಲಾಗಿ) ಆ ಸ್ಥಾನಿಕರು ಪೊಡಂಬಟ್ಟು ವಿವಾದವ ಮಾಡೆವು ಈ ದಿನಂ ಮೊದಲಾಗಿ ತಂಮ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಂ ಗಳ ಭೂಮಿಯಲಿ ಅನಾದಿ ತೊಡಗಿ ನಾವು ಭೋಗಿಸುವ ಭೂಮಿ ಎಂಮದು ಅಗ್ರಹಾರವಾದಂದು ತೊಡಗಿ ಮಹಾ ಜನಂಗಳು ಭೋಗಿಸುವ ಭೂಮಿ ಮಹಾಜನಂಗಳದು ಎವಗೆಯುಂ ಮಹಾಜನಂಗಳಿಗೆವುಂ ಭೂಮಿ ವಿ(ಷ)ಯ ವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಿರಿಯೂರಲು ಕಾವಣಕರವಿಲ್ಲೆಂದು ಆ ಮಹಾಜನಂಗಳಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಾನಿಕರು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೋಲೆ'–[12] ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಭೂಮಿಯ ಬಗೆಗೆ ವಿವಾದವಿರು ತ್ತಿದ್ದು ಅದು ಪರಸ್ಪರ ಬಗೆಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಗೆ ಈ ಶಾಸನವು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೩೮ರ ಬಸ್ತಿಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಜೈನ ಹಾಗೂ ಶೈವ ಮತಗಳ ದ್ವೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮಹಾಮಹತ್ತು ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ವೈಷ್ಣವ ಮತಾ ವಾರ್ಧಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನ....ವೇಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರು ಬೇಲೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಳೆಯ ಬೀಡ ವೀರವಿಜಯ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಬಸದಿಯ ಕಂಬಗಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚಪ್ಪದೇವರು ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಹಾಕ ಲಾಗಿ ಆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯನು ವಿಜಯಪ್ಪನು ತೊಡೆದು ಸಜ್ಜನಶುದ್ಧ ಶಿವಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಮಹಾಮಹತ್ತಿ ನವರು ಬೇಲೂರ ರಾಜ್ಯದ ಜೈನ ಸೆಟ್ಟಿಗಳ ಬಿಂನಹ ಕೇಳಿ ಸಮಸ್ತರೂ ಮಹಾಮತ್ತಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಡನೆ ಏಕಸ್ಥ ರಾಗಿ ಅವರವರ ಧರ್ಮದ ರೀತ್ಯಾ ಪೂಜೆ–ಪ್ರನಸ್ಕಾರ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ಶೈವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು .ಹಾರ್ದಿಕಗೊಳಿಸಿದರು: 'ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆವನೋರ್ವನು ವಿಘ್ನವ ಮಾಡಿದಡೆ ಆತನು ತಂದು ಮಹಾಮಹತ್ತ ಪದವ ಕೂಡಿದವನಲ್ಲ ಶಿವದ್ರೋಹಿ ಜಂಗಮದ್ರೋಹಿ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗೆ ತಪ್ಪಿದವರು–'[13] ಎಂದು ಸಮಸ್ತರೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಶಾಸನಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿದ್ದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಯುದ್ಧ, ಪೆಣ್ಬುಯ್ಯಲ್, ಊರಳಿವು, ಗೋ ಗ್ರಹಣ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ವೀರರಾದ ವರ, ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಯೇನಲ್ಲ. ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೆಚ್ಚೆ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೯೧ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು 'ಸಾನ್ತಿವರ್ಮ್ಮನು ಹೆಜ್ಜಿಸೆ ಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವಾದುದ ರಿಂದ ಕಟಿಕನೆಂಬ ವೀರನು ಆತ್ಮಬಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.[14] ಇಲ್ಲಿ 'ಆತ್ಮಬಲಿ'ಗೆ ಕೇವಲ

---

11 ಅದೇ, V, ಹಾಸನ ೧೭೮, ಕ್ರಿ.ಶ. – ?
12 ಅದೇ, ಅರಸೀಕೆರೆ ೪೯, ಕ್ರಿ.ಶ.೧೨೧೫
13 ಅದೇ, V, ಬೇಲೂರು ೧೨೮, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೩೮
14 ಅದೇ, VII, ಸೊರಬ ೪೭೯, ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೯೧

ರಾಜನಿಷ್ಠೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಒಡೆಯನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ 'ಆತ್ಮಬಲಿ' ಮಾಡಿಕೊಂಡ 'ಕಟಿಕ' ಬಹುಮಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಗಂಡನು ಮೃತನಾದಾಗ ಸಹಗಮನಮಾಡಿ ಮಹಾ ಸತಿಯಾದವರ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಪರೂಪವೇನಲ್ಲ. ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೂಗೂರು ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೮೮ರ ಒಂದು ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ 'ಕೋವಿಕಾಜಿ ದೇವೆಯ ನಯ್ಕನಿಗೆ' ಸರ್ಪದಂಷ್ಟ್ರವಾದಲ್ಲಿ ಆತನ ಸತಿ ಮುದ್ದೊನಕೆತಿ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಳಾದಳು.[15]

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಂಡಿನಶಿವರದ ಸಮೀಪ ಅರಕೆರೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಅಮ್ಮನ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲಿನ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೫ರಲ್ಲಿ ಹನುಮಗೊಂಡನು ಸಿರಿವುರದ ಅಳಿವಿನ ಎಲೆನಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳು ಪೊನ್ನಕ್ಕ ಎಂಬುವಳನ್ನೂ ಇರಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[16] ಇರಿಯಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ದಂಡಿನಶಿವರದ ಹೊನ್ನಾದೇವಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ. ಆ ದೇವತೆಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೨೦೦ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು, 'ಶ್ರೀಮತು ಭೈರವ ನಾಯಕರು ದಂಡಿನ ಸಿರಿವುರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿ ಹೊಂನಾದೇವಿ ಹರಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುತ್ತಿಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಅದು ಕಾರಣ ಲಿಂಗಪುರದ ಸಿದಪನಾಯಕರು ಹೊಂನಾದೇ(ವಿ)ಗೆ ಕೊಟ್ಟ' ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.[17] ಅರಕೆರೆಯ ಶಾಸನದ ಪೊನ್ನಕ್ಕನೇ ಹೊನ್ನಾದೇವಿಯಾಗಿ ದೈವತ್ವಪಡೆದಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ನೆರವಾಗಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯಳಾದ ಪೊನ್ನಕ್ಕ ಬಹುಶಃ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹತಳಾಗಿ ತನ್ನ ವೀರಕಾರ್ಯದಿಂದಲೂ ದೈವತ್ವ ಪಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ತುಮಕೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೊನ್ನುಡಿಕೆಯ ಸಮೀಪದ ಬಂಡೀಪಾಳ್ಯದ ಮೂವರು ವೀರರ ಮೂರು ಹಂತದ ಶಿಲ್ಪವಿರುವ ಒಂದೇ ವೀರಗಲ್ಲಿನ ಶಾಸನದ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬನೇ ತಂದೆಯ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.[18] ಇಂತಹ ದಾಖಲೆಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೀರಮೌಲ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

---

15 ಅದೇ, ೪೮೩ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೮೮

16 ಅದೇ, XII, ಗುಬ್ಬಿ ೪೪, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೫

17 ಅದೇ, ೪೧, ಕ್ರಿ ಶ. ಸು. ೧೨೦೦

18 ಎಚ್.ಎಸ್. ಗೋಪಾಲರಾಯ : 'ಮೂವರು ವೀರರ ಒಂದು ವೀರಗಲ್ಲು', ಸಾಧನೆ, ೧೫-೨, ಏಪ್ರಿಲ್ – ಜೂನ್ ೧೯೮೬